

*Бондаревська Ольга Миколаївна,
кандидат економічних наук, старший викладач
Дахно Олена Миколаївна,
старший викладач*

Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка

ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ

Податок на доходи фізичних осіб є одним з основних джерел надходження до бюджету України. Основним критерієм успіху податкової системи європейських країн на противагу Україні є принцип прозорості та простоти податкової системи, її адміністрування, особливо це стосується оподаткування особистих доходів громадян та їх сімейних домогосподарств.

Особливість європейської системи оподаткування полягає в тому, що практично всі країни з розвиненим ринковим типом економіки її утворюють на основі прогресивної шкали. Наприклад, у Франції розрахунок податку на прибуток фізичних осіб робить податкова служба. Згідно з французькою системою доходи поділяються на 8 категорій, кожна з яких має свою методику розрахунку, в якій враховують застосовані пільги і відрахування. Особливістю є те що податок на прибуток фізичних осіб розраховують на родину і він береться з доходів за прогресивною шкалою (від 5,5 до 75%). Варто відзначити що максимальну ставку застосовують, якщо дохід сім'ї дорівнює більше 1 000 000 євро. В Німеччині, початкова ставка податку на прибуток фізичних осіб становить 0% на доходи, менші за \$9 тис. Починаючи з доходів на суму від \$9 тис. до \$11,5 тис. податок на прибуток фізичних осіб становить 2,56. У Великобританії неоподатковуваний мінімум за рік становить 2790 фунтів стерлінгів, а податкові ставки – 20%, 40% і 45%. У Швеції податок обчислюється також за прогресивною шкалою, загальна максимальна ставка податку становить 56,9%. [5].

У Норвегії офіційно публікуються дані із платників податків і податків. Резиденти сплачують національний і місцевий податок з усіх доходів, які були одержані в країні та за її межами. Податок на прибуток фізичних осіб з річної зарплати обчислюють за ставкою 9,5%, якщо дохід – від 220 501 до 248 500 норвезьких крон. В Іспанії декларація про доходи резидента включає всі доходи, які він одержав по всьому світі; незалежно від місця проживання його статус визначається на весь податковий період. Податок розраховується за ставкою від 24 до 52%. Якщо дохід становить 300 000€, то застосовується ставка 52%. [5].

В Україні були спроби запровадження вищевикладеної прогресивної шкали стягнення податків у 1993-2004 роках, але вони не завершилися успіхом. Тим більше, що при дуже низькому рівні доходів та загальній бідності населення максимальна ставка перевищувала 40%. Тому в 2004 році за новим Законом України «Про оподаткування фізичних осіб» було застосовано пропорційну ставку. Подібну практику мають європейські країни, які мають однаковий розмір ставки незалежно від доходу, – Білорусія (13%); Болгарія (10%); Латвія (25%); Литва (15%); Естонія (20%) [7].

У більшості країн Європи ПДФО належить до місцевих податків і регулюють ставки місцеві органи самоврядування, а в Україні – тільки держава. Водночас варто звернути увагу на визначення проблем щодо сплати ПДФО в Україні та в ЄС, які здійснюють вплив на соціально- економічний розвиток країни.

До відмінних рис щодо сплати ПДФО в ЄС і Україні слід віднести:

1. Прозорість та відкритість оподаткування ПДФО.

2. Прогресивна шкала оподаткування доходів.
  3. Існує нульова ставка оподаткування доходів громадян за низького рівня доходів.
  4. Правила оподаткування ПДФО в ЄС встановлюються органами місцевого самоврядування, а не на загальнодержавному рівні.
  5. Більшість країн Євросоюзу стягують податки на всі доходи, отримані в країні або за її межами.
  6. Надання соціальних пільг у справлянні податку з доходів фізичних осіб не окремим фізичним особам, а сім'ям.
  7. В оподаткуванні заробітної плати, як правило, використовується прогресивна шкала, а в оподаткуванні інших доходів – пропорційні ставки.
  8. Майже у всіх європейських країнах існує податок на розкіш.
- Серед проблем щодо сплати ПДФО в Україні слід виокремити наступні:
1. Не досить повна база оподаткування ПДФО.
  2. Негнучкість національної системи оподаткування ПДФО та її низька ефективність.
  3. Система оподаткування не враховує досвід країн ЄС.
  4. Відсутність прогресивної шкали оподаткування доходів фізичних осіб.
  5. Низький рівень податкової культури.
  6. Високий рівень корупції в сфері оподаткування.
  7. Загальноприйнята практика ухилення від сплати ПДФО.
- Практично відсутня практика впровадження заходів щодо легалізації доходів громадян у тіньовому секторі економіки.

Виходячи з переліку вищенаведених проблем щодо сплати податку в країнах ЄС та в Україні, було виділено групу рекомендацій щодо вдосконалення механізму оподаткування доходів громадян:

1. Запровадження прогресивної шкали оподаткування доходів.
  2. Вдосконалення пільгової політики щодо ПДФО (впровадження неоподаткованого мінімуму, упорядкування пільг соціально незахищеним громадянам та громадянам, що мають заслуги перед державою).
  3. Розроблення механізму стягнення податків з інших доходів громадян.
  4. Легалізація доходів громадян від тіньової економічної діяльності.
  5. Застосування комбінацій щодо використання ПДФО. Усі види доходів повинні мати особистий механізм оподаткування, який дійсно враховує особливості їх отримання, вагомість для платника та трудомісткість адміністрування.
  6. Використання помірних ставок від 5 до 25%.
- Варто відмовитися від лише фіскального підходу до збільшення надходження до бюджету України. Основною метою вдосконалення ПДФО має бути підвищення рівня суспільного добробуту, що діє на користь самих платників податків. А це сприятиме підвищенню рівня податкової культури.

Література

1. Податковий кодекс України редакція від 23.02.2017 № 1910-VIII [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/page>.
2. Абрамченко Н. Податок на доходи фізичних осіб в системі децентралізації державного управління / Н. Абрамченко // Молодий вчений. – 2015. – № 12(1). – С. 88–91.
3. Цимбалюк І. Значення податку на доходи фізичних осіб у системі територіальних фінансів / І. Цимбалюк // «Науковий вісник» Буковинського державного фінансово-економічного університету. – 2013. – С. 204–212.

4. Гаденко А.Д. Особливості оподаткування доходів фізичних осіб / А.Д. Гаденко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nauka.zinet.info/3/gadenko.php>.

5. Карлін М.І. Фінанси країн Європейського Союзу / М.І. Карлін. – К. : Знання, 2011. – 639 с.

6. Круковська О.В. Ключові зміни в реформуванні податкової системи України: реалії та перспективи / О.В. Круковська // Мукачівський державний університет. – 2016. – № 2. – С. 702–709.

7. Легкоступ І.І. Податкові системи в умовах глобалізації: проблеми взаємодії та перспективи розвитку / І.І. Легкоступ, К.В. Кацуба // Бізнес Інформ – 2014. – № 14. – С. 259–263.

УДК 336.41

Лебедик Галина Володимирівна,

кандидат економічних наук,

Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка

ОСОБЛИВОСТІ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Необхідною умовою побудови в Україні ефективно діючого механізму організації ринкових відносин є високий рівень розвитку грошово-кредитної системи країни, що забезпечує вихідні засади функціонування усього процесу розширеного відтворення в економіці. Адже, наскільки успішно функціонує національна грошово-кредитна система, наскільки ефективно організований в країні грошовий обіг, наскільки дієво провадяться заходи монетарного регулювання з боку центрального банку і врешті наскільки повною мірою банківська система країни здатна задовольняти потреби клієнтів у різноманітних фінансових послугах, значною мірою залежать не лише результати діяльності окремих господарюючих суб'єктів, але й по суті становлення повноцінних ринкових відносин як основи взаємодії між усіма учасниками процесу відтворення.

Грошово-кредитна політика впливає на стан грошового ринку, а отже і на економіку шляхом застосування відповідних інструментів. До останніх відносяться адміністративні та економічні, правові та інформаційні важелі, які застосовує Національний банк України із метою підтримки рівноваги на грошово-кредитному ринку та забезпечення економічного зростання. В практиці реалізації грошово-кредитної політики прийнято виділяти її основні режими, які забезпечують дієвість самої політики, а сутність кожного базується на виборі обраного Національним банком України номінального показника [1].

Постановою Правління НБУ від 18 серпня 2015 р. № 541 «Про основні засади грошово-кредитної політики на 2016-2020 роки» визначено основні напрями грошово-кредитної політики України на зазначений період:

- дотримання кількісних цілей щодо інфляції;
- зміни ключової процентної ставки грошово-кредитної політики;
- процентної ставки за операціями Національного банку України, що мають найбільший вплив на стан грошово-кредитного ринку;
- беззаперечна пріоритетність досягнення та підтримання цінової стабільності порівняно з іншими цілями та завданнями грошово-кредитної політики;
- режим плаваючого обмінного курсу.